प्रद्युम्नकुमार चरित्र

॥ अथ मंगलाचरण लि० ॥

॥ इसे शास्त्र वाचनके पहिले निरंतर पढना चाहिये ॥

ओंकारं बिन्दु संयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः ।
कामदं मोक्षदं चैव ओंकाराय नमोनमः ॥१॥
अविरल शब्द घनौघ प्रक्षालित सकल भूतल मल कलंका ।
मुनिभिरुपासित तीर्था सरस्वती हरतु नो दुरितान् ॥२॥
अज्ञान तिमिरान्धानां ज्ञानाञ्जन शलाकया ।
चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्री गुरवे नमः ॥३॥

परम गुरवे नमः परम्पराचार्य गुरवे नमः । सकल कलुष विध्वंसकं श्रेयसां परिवर्धकं धर्म सम्बन्धकं भव्य जीव प्रतिबोधकारकमिदं शास्त्रं श्रीप्रद्युम्नचारित्र नामधेयं अस्य मूल ग्रंथ कर्तारः श्रीसर्वज्ञदेवाः तदुत्तर कर्तारः श्रीगणधरदेवः तेषां वचोनुसार मासद्य श्रीसोम कीर्ती सूरिणा तद् वचनानुसार क्षुल्लक ज्ञादि सागर विरचितं श्रोतारः सावधान तया शृणवन्तु ।

मंगलं भगवान् वीरो मंगलं गौतमो गणी ।
मंगलं कुन्दकुन्दाद्यो जैन धर्मोस्तु मंगलं ॥

श्रीमतीं सन्मतीं नत्वा नेमिनाथं जिनेश्वरं ।
मदनो विश्वजेतापि बाधितुं नो शशाक यं ॥१॥
वर्धमानं जिनं नत्वा वर्धमानं सतामिव ॥
यद्रूप दर्शनाजातः सहस्र नयनो हरिः ॥२॥
प्रणम्य भारतीं देवीं जिनेंद्र वचनोद्गताम् ॥
चरित्र कृष्णपुत्रस्य वक्ष्ये सुभानु सारतः ॥३॥

अध्याय १ ला:
प्रस्तावना, जंबुद्वीप, भरतक्षेत्र, राजगृह नगर, राजा श्रेणिक वर्णन, विपुलाचल पर्वतावर वीर समवशरणागम, श्रेणिक वंदनेस जाणे; स्तवन, धर्मश्रवण, शंका, प्रद्युम्नकुमार चरित्र श्रेणिकाने विचारणे, चरित्र प्रारंभ.

अनंत चतुष्टयरूप अंतरंगलक्ष्मी व समवशरणादिरूप बाह्यलक्ष्मी संयुक्त श्री महावीर स्वामी व श्री नेमिनाथ स्वामींना ज्यांना कि त्रिलोकविजई कामदेवही कांहीं बाधा पोचवू शकला नाहीं, नमस्कार करून तथा सत् पुरुषांच्या पुण्यराशीला वाढविणारे, ज्यांच्या दर्शनमात्रे सौधर्म स्वर्गीय इंद्राला हजार नेत्र प्राप्त झाले अशा वर्धमान जिनास नमस्कार करून, आणि जिनेंद्र मुखातून प्रसवणारी सरस्वती देविला नमस्कार करून, मी पूर्वाचार्यांच्या कथनानुसार श्रीकृष्णनारायण यांच्या पुत्र प्रद्युम्नकुमार (कामदेव) चरित्र सांगतो.

हे चरित्र महासेनादि आचार्यांनी ज्याप्रमाणे कथन केले त्याप्रमाणे मी अ-ल्पमती कसे कथन करू शकतो! परंतु त्यांच्या चरण कमलास नमस्कार करून जी पुण्याची प्राप्ती झाली त्याचे द्वारा श्रीप्रद्युम्नकुमार चरित्र रचण्यास मला काही परिश्रम पडणार नाहीत.

सदा सर्वदा निर्मळ चित्ताला धारण करणारे, परनिंदादि दोषांनिवारक, सर्व प्राणिमात्रावर उपकार करणारे अशा सज्जनाला मी वारंवार नमस्कार करितो. तसेच दुसऱ्यांचे दूषण काढण्यास तत्पर असणाऱ्या दुर्जनांना आदरसहित सर्वदा आहे, की ते नित्यशः आनंदित राहतील कारण त्यांच्याच प्रसादाने लोक चतुर होतात.

महान पराक्रमी चरमशरीरी तद्भवमोक्षगामी कामदेवाचे अफाट चरित्र कोठे व अल्पविषयाची जाणकार माझी अल्पबुद्धी कोठे! महासागरातून साधारण शक्ती धारक मानव आपल्या भुजेच्या सामर्थ्याने तरून पलिकडे कसा जाऊ शकेल! विद्वानांचे समोर मी मंदबुद्धी चरित्र रचण्याचे इच्छेने उपहासास मात्र पात्र होईल, जसे उंच वृक्षाचे फळास तोडण्याची इच्छा करणारा कुबडा

मनुष्य हास्यास पात्र बनतो. मी व्याकरण छंद अलंकार नाटकादि जाणत नाही, केवळ पुण्योदयाने मनांत जो उत्साह उत्पन्न झाला आहे, त्यामुळेच हे पापनाशक पुण्य पावन चरित्र कथन करितो. श्रीजिनेंद्र देवांची पूजा इंद्रगण उत्तमोत्तम कल्पवृक्षांच्या फुलांनी करतात, त्यांचीच काय मानव श्वेत कमळांनी पुजा करीत नाहीत! करतातच. श्रीजिनसेनादी पुज्य आचार्यांनी ज्याप्रमाणे निरुपण केले त्याच कथनानुसार मी अल्पज्ञ त्यांचेच चरणारवींद सेवेच्या प्रसादाने वर्णन करितो.

ज्या चरित्राचे वाचल्याने ऐकल्याने पापाचा नाश होतो अशा सत्पुरुषांचे चरित्र भव्य जिवांनी श्रवण केले पाहिजे. मी मंद बुद्धी हे चरित्र पाप शत्रुंच्या नाश व पुण्य प्राप्ती करितां लिहितो. तसेच ह्या चरित्रास मी भव्य जिवांच्या ज्ञान वृद्धी करिता, पुण्य फळांचे दृष्टांत देण्याकरिता व बालकांच्या बुद्धीची वाढ व्हावी ह्या करिता फारच सोपे व सुगम रचले आहे.

अथ कथा प्रारंभ ~~अथ प्रथम कथा~~

जंबुद्वीप जागें अनुपम सुंदर भरतक्षेत्र ज्या असे तयामधिं मगध देश वसतसे ॥
पुण्यवंत त्याविण नच दुसरा उपमेला द्यावया असति उत्सुक सुर जन्मावया ॥ चाल ॥
त्यामध्यीं राजगृह नगरी सुंदर असे ॥
जिनशिखरबद्ध मंदिर बहु उन्नत दिसे ॥
त्यावरी फडकती निशाण जरि नृत्य से ॥
शालवन मंदिर कनक कलश वरि सुरवि जनता वासती ॥ कराया वर्णन कुंठित मती ॥१॥
नगरि तया नृप श्रेणिक मंडित सम्यक् दर्शन गुणी गमलसे प्रभाति जणु दिनमणी ॥
राणि तया चेलनि अति सुंदर शशीची जणु रोहिणी लाजती बघता इंद्रायणी ॥ चाल ॥
नृपराणि अहर्निश सुखभोगिति बहुपरी । नच दुःख ज्या मनिं पुण्य उदय अनुसरी ॥
जिनधर्मि अहर्निश रतुनि क्रिया आचरी ॥
भोग भोगता चक्रवर्ति सम काळ जातसे केती ॥ कराया ॥२॥
येके दिनीं विपुलाचल पर्वतीं जिन सन्मति प्राप्तले म्हणुनि या नवलाद्भुत जाहले ॥
प्रभाव समवशरण म्हणुनीया उपवनीं तरु फूलले किति केतें फळभारें नम्रले ॥ चाल ॥
वनमाळि बघुन हा नवल ~~आश्चर्यली~~ । करि भ्रमण तदा निज नेत्रां~~ने पाहली~~ ॥
आश्चर्यला बघुळागला

जाणली

॥ हे नवल जिनाचे आगमने ~~जाणली~~ ॥

समवशरण विपुलाचलि बघता मुदित होय त्या स्थली ॥ कराया ॥ ३॥

फल पुष्पादिक आमिल घेवुनी राजसभे प्रति ता नृपाला दुरुन नेत्रि पाहिला ॥

करि साष्टांग नमन ~~[illegible]~~ नंतर विनये बहु हर्षुनी देतसे भेट नृपाला गुनी ॥ चाल ॥

निजमुखे वदती महाराज आपुले वनी । ये समवशरण सन्मतिचे ~~[illegible]नी~~ सहकुटुनी

॥ त्या प्रसाद तुमचे यश फैलो त्रिभुवनी ॥

ऐकुनि वनरक्षक वचनाते मुदित होय भूपती ॥ कराया ॥ ४॥

॥ म्हणुन आगमन जिनप्रभुचे नृप सिंहासन वारुनी उठतसे हर्ष युक्त होवुनी ॥

वंदन
सप्त पावुले त्या दिशी चालुन परोक्ष ~~नमना~~ करी बसतसे पुन्हा आसनावरी ॥ चाल ५

देवस्त्र भूषण वनमाळ्या अंगीचे । सेवका द्वारि द्या नगरि वदतसे वचे ॥

जल अक्षत शुभ चरु दीप पुष्प आदिचे ॥

घेवुन
~~[illegible]~~ पुरजन अष्टद्रव्य निज निज चाहनि बैसती ॥ कराया ॥ ५॥

निघता सर्वहि दुरुन पाहता मानस्तंभ हर्षती वाहना वरुन त्वरे उतरती ५

मानस्तंभ पाहिल्या सर्वहि जन

।जिन संन्निध साष्टांग नमन करि नृपति हर्षुनी उरी।जिना भय प्रदक्षिणा देउनी चरी॥चाल॥
करितसे स्तवन भो जगत्पुज्य।जिनपती।तव सुर नर वंदिति पाद द्वय भोपती॥

पापांध नाशुनी दाविजगा शुभमती॥

।चिंतामणि वा कामधेनु सम फलसी जग जाणेली॥कराया॥६॥

सुभट मोह कामास।जिंकण्या प्रबल शूर तूं असे स्वयंप्रभ पुरुषोत्तम बुध्द से॥
घोर भयांधिंन चतुर्गतिं बौचुन नौकाजगतिं कुणी म्हणुनि तव पाय वंदा त्रिभुवनी॥चाल॥
भो दुःख शोक संताप व्याधि नाशण्या।भय रत्न विभूषित मोक्ष मार्ग दावण्या॥

तप द्वादश अंतबाह्य उग्र सेवण्या॥

शरण तुजाविण जगतिं कुणी ही म्हणुन वंदि तुज प्रती॥कराया॥७॥

चार योग वर्णत तव महिमा ध्याति ऋषी मानसी शेश दश शत जिव्हे वर्णिती॥
परि न चले गे पार गुणा तव कुणास भो जिनपती म्हणुनि वंदन तव चरणा प्रती॥चाल॥
जग अज्ञानांधः कारि सदा बुडतसे।तुज वाचुन तारक जगतिं कुणी न चदिसे॥
तारक सत्य भव्यास म्हणुन नमतसे
तू भय भय हारक जाणुनि विनवीतसे॥
उपदेशामृत पाजुनि सत्वर करि रक्षण सन्मती॥कराया॥८॥

यापरि जिन प्रमुख नृपतीनें भाके चरणी हर्षुनी स्तावियले अष्टविधें अर्चुनी ॥ नंतर जावुन मानव कोटीत औग्रि भूप बैसला सभेला अमित मोद जाहला ॥ चाल ॥ तदनंतर जिनवर द्वयधर्मा वर्णिली ॥ श्रावकाद्य धर्मा मुनि मार्गा सांगती ॥ अणुव्रते पाच तिन गुणव्रतास दाविली ॥ चार व्रते शिक्षादिक भेदा वर्णन करि जिनपती ॥ करायाा ॥ ९५

दुसरा भेद यतींचा नाम अनागार इत्थम असे तयाते जगद्गुरू कथितसे ॥ पांच महाव्रत समिति पांच गुप्ती त्रय उत्तर गुणा कथियले अठ्ठावीस मूलगुणा ॥ चाल ॥ ऐकुनि उपदेशा भूप मनीं तुष्टला ॥ बहुविनये प्रमुखा प्रश्न पुसू लागला ॥ श्रीकृष्ण पुत्र प्रद्युम्न कुमर जो भला ॥ कथा तयाची श्रवण कराया उत्सुक मोमय मती ॥ कराया ॥ १०५

वदे जिनपती भूप श्रेणिका प्रश्न तुझा चातुर्निका ऐकतां हर्ष होय धार्मिका ॥ स्थीर करोनी चित्त श्रवण करि कथा पुण्य पावनी अनुक्रमे स्वर्ग मोक्ष दायेनी ॥ चाल ॥ होवोनि सभाजन सावधान बैसली ॥ श्रीमदन चरित्रा हर्षुनिया ऐकली ॥ जिन दिव्य ध्वनीने सर्व सभे सांगती ॥ भवभय हारक पुण्यप्रदायक नच पापाची भिती ॥ कराया ॥ ११५—

जंबु द्वीप मनोहर जगतीं तयांत भरत दक्षिणी गमे जणु मुद्रिकेंत हिरकणी ॥ तयामाजि सोराष्ट्र देश हा स्वर्गासम गमतसे सुखाणि विमानवत विलसत असे ॥ चाल ॥ त्यदेशीं द्वारका नग-

सभेलागि

आत्यविसौख्य हारक

इति प्रद्युम्न चरित्र मध्ये ...

री अनुपम असे ॥ जणुस्वर्गलोकेची अमरपुरी गमलसे ॥ गोपुरे सातचाआधीकस्य-
परी शुभगसे ॥ स्वर्गाहुनि रमणीय अतीशय उपमायानचरहीली ॥ कराय ॥ १२५
शिखरबद्ध जिनमंदिर उन्नत कनककलशत्यावरी निशाणे फडकतसेथरजरी ॥ हाटवाट
बहुरंगविरंगी नाटकगृह पाहुनी करीमन रंजन नरकामिनी ॥ चाल ॥ फुलवाडि घरो
घरि शोभिवंत बहुपरी ॥ बहु पुष्प सुगंधित बघता नानापरी ॥ करि भ्रमर सेवण्यु
रस गुंजारववरी ॥ शुद्ध जले परिपुर्ण वाटिका गच्चलितयानचरकिती ॥ कराय ॥ १३५
कोटखातिका अनुपम सुंदर पूर्ण जलें भारियली ~~असे अति दुर्गम वैऱ्या भली~~ {बहुविध चहुकडे मध्य कमलें खली} ॥ सरोवरे बहु
रमणिक असती कमलत्याभीतरी प्रफुल्लित भ्रमर रमेत्यावरी ॥ चाल ॥ उपवने मनोहर
शोभिवंत बहुपरी ॥ वाटिकेंत रक्ष मधुर अमृतापरी ॥ नारळी जायफळ संत्रिरंग
केसरी ॥ बदाम पिस्ता केळि जांभळी आम्राचीनच मिती ॥ कराय ॥ १४५
राजा तेथील कृष्ण भूपती अर्धचक्रिपद जयापरीनच गर्व अंतरी द्या ॥ जगीतल सम
नच दाताभोक्ता ज्ञाना भूषणगुणी जिनाची भक्ति करी निशदिनी ॥ चाल ॥ ज्याशंभु
बाल्यपणि कंसादिक मर्दिले ॥ गिरिगोवर्धन लघु अंगुलिवर उचलिले ॥ गोवत्स नि-
बिड घनिं नेवुनिया चारिले ॥ निर्बल करुनीं नाग शंखधनु शय्यादिक प्रासती ॥ कराय ॥ १५५

स्वामीने समवशरणाचे पूजा चक्रवर्ती [illegible] उद्यानवन वनमालाने नानिरोप दिला यावर राजाश्रेणिक कुसुमक [illegible] [illegible] मधुर पुरित [illegible] [illegible] महावीर [illegible] [illegible]

जरासिंधुसम प्रबळ महोद्ध्या रणांत मर्दियले कीतिक शरणांगतास रक्षिले ॥ द्वादशयोज-
न समुद्र हटवुन द्वारावति वसविली महोन्नत कोटि शिला उचलली ॥ चाल ॥ जो अनाथ
बंधु वैष्यायमसम असे ॥ जे शरण याते त्यांचे रक्षण करितसे ॥ जणु कल्पवृक्ष याचक
गणास गमतसे ॥ यादवकुळदीपक नरशार्दुल ह्या सम शूर न क्षिती ॥ कराया ॥ १७४
मात भगिणि सम परस्त्रि जाणुन स्वदार व्रत आचरी सद्गुणा धारकास आदरी ॥ राणि सत्य
भामा अति सुंदर सोज्वळ सद्गुणी पुण्यवान हरी चित्ताकर्षिणी ॥ चाल ॥ ज्या सहस्त्र षो-
डश स्त्रियामाजि पट्टिणी ॥ मदनास रतीचा नभांत जणु रोहिणी ॥ लावण्य अनूपम स्त्रिये-
त शुभलक्षणी ॥ स्वर्ग अंगनाहुनि अति सुंदर उपमान च ज्या क्षिती ॥ कराया ॥ १७५
लक्ष्मी सादृश मज न लेखणे कारण ह्याचे असे पत्नीला रचिनोदुनी वदलसे ॥ ~~चाल~~
~~लक्ष्मी असे चंचल कदाही स्थीर कुठे राहिली जारिणी~~ लक्ष्मि असे चंचल
न कदाही स्थीर कुठे राहिली जारिणी सम मज का लेखिली ॥ चाल ॥ बहु विन-
य गुणादिक धारक जी सन्मती ॥ जणु मत्त गजा सम चाल हंस सोगती ॥ पाति
आज्ञावेण न च भाव जिचे हृत्प्रती ॥ द्वय कुळ भूषण निष्कलंक जी पाते
मन रंजन सती ॥ कराया ॥ १७६ ॥

चंद्रवदाने द्वय नेत्र हरिणे सम चंचल बघला हाणी होतसे भास जणु चांदणी प
कुंकुम मस्तकावरी गमतसे उदित
वेणी मयुर सम चंद्राष्टमि जणु मस्तक कुंकुम वरी गमतसे टिका दिनकरा धरी ॥ चाल प
जणु चुंच राघवा सम नासा गमतसे ॥ ही दंत पंक्ति कळि कुंद पुष्प दिसतसे ॥ द्वय
अधर वर्ण आरक्त बींब फळ जसे ॥ ग्रीवा शंख स्तन द्वय कुंभा सम उन्नत उरि शो-
अध्याय २२ा संपूर्ण अध्याय २३
भली ॥ कराया ॥ १९ ॥ जैन धर्मरत द्वय ही अहर्निश सौख्य भोगे बहुपरी जयांचे
दुःख न लव ही उरी ॥ येके दिनी बळराम सामे पहरि सभे माजि बैसले ॥ ये दक्षणे शुभ न-
वर्तले
वला पाहली ॥ चाल ॥ येत आकाशातुन तेजःपुंज गोळसा ॥ पाहुनि सभाजन विचार करिती
असा ॥ हा अग्नी अथवा दिनकर सम तेजसा ॥ कुणी वदाले हा उल्कानलरी शुक्रादिक सां-
गती ॥ कराया ॥ २०५ या परि बघता कुतुहलने नी मेदिनि वर उतरला ॥ नेकट येतदा सर्व पा-
हला ॥ जटा धारि नेसोनि लंगोटी कुशासना घेऊनी बोलती जन नारद सत्वरी ॥ चाल प
कौतुक आवड ज्यासी कलह प्रीय जो सदा ॥ जिन धर्म सेवी नित्य अणुव्रत धारी ॥ आभि
मानि हास्य आसक्त राहि सर्वदा ॥ तीर्थ वंदना करी पहुन तीर्थ क्षेत्र वर्णि निप्रमत्त कि ॥ करा-
या ॥ २१ ॥ कृष्ण सहित बलरामादिक जन मुदित मने करोनिया नमन करि सर्व सभा उठोनिया
॥ जाउन सन्मुख हरि त्या सत्वर नमस्कार करितसे धुवुन चरणास अर्घ्य देतसे ॥ चाल प
बहु विनयें सिंहासनि बसवुन हरि नमन करितसे

असवेथानेतयाला विनयेकरुनसनी ॥ आदरे तयाचे स्तवन करीतोभुनी ॥ तव आग-
मने मम गृह पवित्र भोमुनी ॥ मम सुभाग्य म्हणुनी तव दर्शण मज आले सन्मती ॥ करायच ५
॥२२॥ करुनि स्तवन त्या आदरे दुसन्य बसुनी सिंहासनी पुसलसे क्षेम कुशल नृप गुणी ॥
नारद कृष्णा हास्युनि बोले भेट तुम्हीच्य वय मनी यद्वारावती यावया ॥ चाल ५ श्रीजि-
नेंद्र हरिहर नरोत्तमा भेटणे ॥ फिरलसे भुवनी या अन्य नाल्य कारणे ॥ मम जन्म सफलची
झालत असे मानने ॥ यापरे निज निज वार्ता हर्षुनि हरिनारद बोलती ॥ करायच ॥२३५
तव समयी श्रीनेमिनाथ जिन सभे माजे पातले पाहुनी सर्व उभे राहीले ॥ निज सिंहा-
साने जिनास बसवुन भक्ति भाव दावुनी करीती स्तवन सर्व हर्षुनी ॥ चाल ५ तदनंतर
नारद हरी सवदे बोबुनी ॥ मम भ्रमण निरंतर अडिच द्वीपा लागुनी ॥ रत्न सर्व काळ
मी सिध्द क्षेत्र दर्शणी ॥ तुम्हा पाहता हर्ष निरंतर होत असे मम प्रती ॥ करायच ५ २४५
तव रणवास ममेच्छा बघण्या कारण हा मोदिनी असेका नव उपमा त्रिभुवनी ॥ यापरे
कथुनी नारद आज्ञा हरिची घेवुन त्वरे जातसे अंतःपुरी आदरे ॥ चाल ५ जवळ विचार
करुनी जायी भामा घरी ॥ तव समयी भामा वस्त्र भूषण करी ५ नटुनिया बसलसे कु-

आसनावरी ॥ दर्पणे निजरूप बघण्य मध्ये गर्व असेली रती ॥ कराया ॥ २५५
यापरि बघला गर्की लियेला इकुचा तिन्ह्य मागुनी शाहिला ऊभा न भय ज्या मनी ॥ भस्म
विभूषित जटाधारि निजमुख्व समिप पाहला दर्पणी भ्राति बिंबा लखला ॥ चाल ॥ निज
(मनीं गर्व)
रूपा समीट जव हे रूप बघला त्वणी ॥ करि तिरस्कार निज रूप मदास धारुनी ॥ हे दृष्य पाहला
नारद क्रोधुनि मनीं ॥ करुनि नेत्र आरक्त वर्ण मुख थरथर कांपेत गती ॥ कराया ॥ २६५
(ही)
विश्व जय्य सन्मानि निरंतर कोणी व कधि ज्याकडे न पाही पळभर होवाकडे ॥ अशा ब्राह्मचा-
रीस तियने अपमानुनि दुखविले न पुढली भवितव्य जाणिले ॥ चाल ॥ तदा विचार अं-
तरी नारद करि बहु परी ॥ परि काय करावे सुचेना त्या सत्वरी ॥ मी विपरित केले येवुन
(विचार मेला) (मनांत) (कहि जाहला अती)
भामा घरी ॥ ~~नव्हा विचारे~~ व अतारे यापरि भ्रष्ट होतसे मती ॥ कराया ॥ २७५
रणवासातुन सत्वर निघला गिरि कैलासाचरी प्राप्त ला विमानि बसतां त्वरी ॥ स्थूल
शिळेवर बसल्यानंतर विचार करु लागला वदतसे कांहि सुचेना मला ॥ चाल ॥ जो माझे
वरी न प्रसन्न त्यासी असे ॥ कुणि क्रोध करील तरी मी क्रोधित होतसे ॥ मी अडिच द्वीपां
तरी नित्य गमन करितसे ॥ जावु कुठे न च कांहिं सुचे मज उपाय ही दुरली ॥ कराया ॥ २८५

प्रकार करण्या दुःसह दुःखित होईल जरी ही सती तरिच होईल शांत मम मती ॥ हरण हिचें रूप, २८
वर्णन करूनी करण्या करवीं स्वरें करावे अपमानित बहुपरें ॥ चाल ॥ हा उपाय केल्या हरि
दुःखित बहुपरी ॥ मज प्राप्त न शांती उपाय ह्या लवभरी ॥ कामाये करुनी रत परपुरुषीं
जरी ॥ त्याग करील हरि हिचा परंतु दुःखित होईल अती ॥ करावा ॥ २९ ॥
विचार करितां असा तदा मानें शांति न त्या वरी वसे करावे काय असे चदलसे ॥ रणवा-
सी प्रतिव्रता आग्रे हो जाणत हरि अंतरी न करितां प्रेम उणे लवभरी ॥ चाल ॥ गवि-
न्यास न हरिस्या राहील लव मजवरी ॥ होईल असा तो भ्रष्ट मासि बहुपरी ॥ हे शल्य
निरंतर राहील मम अंतरी ॥ भ्रष्ट जाहल्या कष्ट अमित मज अंती होय दुर्गती ॥
करावा ॥ ३० ॥ असा करुनिया विचार बसला चित्त स्वस्थ करुनिया सुचतसे
स्मरत्या सुचोनिया ॥ सरिवर महिलांना सवती सम दुःख न दुसरें दिसे म्हणुनि हा
उपाय बरवा असे ॥ चाल ॥ मग निघे तेथुनी नारद बहु लाघुनी ॥ विजयार्ध गिरीव-
र भ्रमता पुर पत्तनी ॥ घरोघर कन्या बघता उत्तम लक्षणी ॥ ना दिसे येक ही अनु-
पम सुंदर भामेहुन रूपवती ॥ करावा ॥ ३१ ॥ दोनही श्रेणी बघतां नारद खेद खिन्न
जाहला वदे मानें समय कठिण प्राप्त ॥ पुढें जाउनी बघु कन्यका सुंदर भामेहुनी

झाले निज दुःखे तव घालाहणों ॥चाल॥ नेधुनि याले थुनी भ्रमत अन्य महिवरी
॥ धुंडला नगर पुर पत्तण बहुतापरी ॥ नच अन्य तिन्ह्याहुन दिसे कुणी गोजिरी ॥ दैव
घेरा कुंडणपुर नगरा प्राप्त होय द्रुतगती ॥करा यत्न॥ ३२५ ~~[illegible]~~ - शहर सुशोभित
बघत नारद विमानास सत्वरी उतरवी आनंदुनि महिवरी ॥ नृपाळ भिष्मक वाळ चतुर ते पै च-
क्रवर्तिसम गुणी श्रीमती राणी जया पट्टराणी ॥चाल॥ जी अनुपम शालिन बहुसाने सुंद-
र असे ॥ वान भाल शाचिच्ची जणु रोहिणी गमतसे ॥ निज गुणे नृपाळा अतिशय सुखवीत
असे ॥ पती द्वाला सौंदर्य विभूषित माया विरहित सती ॥करा यत्न॥ ३२६॥ येके दिनी नृप
भिष्म जनासह सभास्थानी बैसला प्राप्त रविने नारदास पाहता ॥ उठुन राहली उभे सर्वही
नारदास पाहुनी भूप करि नमस्कार वाकुनी ॥चाल॥ बसविले कनक आसनी बहुत आदरे ॥
धुवुनिया चरणद्वय पुजनादि विधि करे ॥ पुसुनिया क्षेम कुशलादि तया आदरे ॥ निज
निज वार्ता अमित हर्षुनी परस्परा सांगती ॥करा यत्न॥ ३२७ पुढति बघोनी कुमरा नारद
नृपतीला पुसतसे अहो हा कुमर कुणाचा असे ॥ वदे नृपति त्या अति विनयाने नार-
दास हर्षुनी असे मम पुत्र येक भोसुनी ॥चाल॥ तव विचार अंतरी करी नारद सत्वरी ॥
द्वय भगिनी असती गमत रचाचेत सुंदरी ॥ वदतसे भिष्मका मधुर वचन सुखकरी ॥

॥कुमरा सोडुन तुम्हास आणेक संतति वदने केली ॥कराया ॥२५१५

येकुण मज संतान असे द्वय जेष्ठपुत्र लघुसुती पुसे तव नारद ऋषि ध्यायुनी ॥ लग्न कुमारिचे

झाले अथवा अविवाहित त्यांची असे वदावे सत्यसत्य मज तसे ॥ चाल ॥ वदतसे नारदा

नृपाल बहुत हर्षुनी ॥ झाले न लग्न पारि नृपाते चंदेरी गुणी ॥ शिशुपाल नृपाशी वच-

न बद्ध होवुनी ॥ येइ कुमर मम निश्चय करुनी लग्नाची इउभ मिती ॥कराया ॥ २६६५

यापरि वार्ता करिता नारद नृपलोला पुसतसे अहो रणवास बघावा असे ॥ वाटतसे तुम-

च्या मज म्हणुनी घ्या आज्ञा मजप्रत तदा जा हर्षुनि नृप बोलती ॥ चाल ॥ उठुनिया जा-

इ नारद रणवासाप्रती ॥ वैधव्य बाल नृप भगिनी येता यती ॥ पाहोन बसाया कनक आस-

नाप्रती ॥ मांडुन बहु विनयाने बसण्या विनाविलसेली सती ॥कराया ॥ २७५

बसला नारद नमुनि वदतसे आगमने ~~[illegible]~~ आपुले मम गृह पावित्र्य जाह-

ले ॥ येवुनि सर्वा हि राण्या करिती नमस्कार नारदा देइ आसिर्वच होवुनि मुदा ॥ चाल ॥

तव समिप नृपसुता बघता राधिलो पुनी ॥ ही कवण कन्यका दिसत बहुत रूपिणी ॥

नृप भागोनि वदतसे मम बांधव नोंदनी ॥ ऐकुनि अशापरि वचने नारद आसिर्वचलिज प्रती ॥ कराया ॥ ३८ ॥ कृष्ण नृपाच्यी पट्टराणि होशे ऐशापरि सांगुनी रुक्मि-
स्वबंधाचे नारद मुनी ॥ अघाटित ऐशा आसिर्वादा ऐकता धाणे रुक्मिणी करि-
तसे विस्मय अपुले मनी ॥ चाल ॥ नारद वचलि जला घाटलसे चाकडे ॥ मग भयाभित
होवुन पाही आत्याकडे ॥ ती स्पष्ट बोलुनी वारि तिच्ये साकडे ॥ गतकाळी आतिसुकृत चेयी
अपुले गृहि प्राप्पती ॥ कराया ॥ ३९ ॥ तवापितये नव भक्ति साहित आहारदान देवुनी ब-
सविले विनये उच्चासनी ॥ केला मुनी प्रश्न तयाना मम कन्येच्या पती सांगि मो दैवे
असे त्या प्रती ॥ चाल ॥ ऐकोनि प्रश्न याते अवधी जोडीतसे ॥ यदु चंद्राकुलोन्नत यश
रवि सम ज्या असे ॥ वसुदेव पुत्र हरि नारायण पद वसे ॥ माहिवर द्वारावति नगरिच्या
सोच होय हिज पती ॥ कराया ॥ ४० ॥ पदा रुक्मिणी वदे नारदा गुण रूपादि त्याकसे सां-
गि जे वर्णन मज त्वा तसे ॥ वदे तदा नारद बहु हर्षुनि सावधान रुक्मिणी सांगतो हरिच्च-
रित्र बहु गुणी ॥ चाल ॥ महिवरी देश सौराष्ट्र बहुत सुगम से ॥ त्या मध्ये द्वारिका इंद्रपुरी सम
असे ॥ श्रीकृष्ण भूपती राज्य तिथे करितसे ॥ नव यौवन यादव कुलभूषण गमत काम.

निश्चयीं

~~सांयली~~ ॥कराया॥ ४१॥ऋद्धिबुध्दिसंपन्न बाळपणीगिरिगोवर्धनकरीउचलुनी करांगु-

लीवर धरी॥दुष्टांचेच पुतनेला वधुनी अगाध यमुनाजळी व कालियानें गर्वा निर्दळी॥ चालु

संग्रामुनि कंसा चाणुरादि मार्दिलें॥ रत्नाकर हटवुन द्वारकेस वसविलें॥ करुनिया युध्द देवा

दिकास पकविलें॥ नेमिनाथ जिन बंधु असे ज्या ऐश्वर्यानेच मिली॥कराया॥ ४२५

नारद वचना ऐकुन रुक्मिणि वदत प्रिय भागिनीला करायचे काय सुचेना मला॥ धैर्य देऊ आत्या रुक्मि-

णिला शांत करी निजमना होऽरत्ना निशादिन श्रीजिन गुणा॥ चालु मम वचना ऐके ज्या मातापिता

जिवितसे॥ त्या सोयरीक नच वचनाविण होतसे॥ लवबंधुसवे हीमात जाहली असे॥ शिशुपाळे

सन्मानुनि रूपकामिकवि कार्य संम्मती॥ कराया॥ ४२॥ हेच एकला श्रेणिक नृपती गणधरास पु-

सतसे मला संदेह प्राप्त असे॥ कवण कारणे रुपक प्राप्त चोदिपतीचे घरी कथुनिया शांति मना-

चीहरी॥ चाल॥ तव गौतम वदले वाक्य अमृतापरी॥ ऐकिजे श्रेणिका प्रश्न तुझा हितकरी॥ प्राप्त-

यी पुण्य रिपु दुष्ट नीच अघ हरी॥ श्रवला अनुपम भोगी इंद्रसम अंतीप्राप्त सद्गती॥ कराया॥ ४४५

येके दिनि शिशुपाळ भिष्मका ईशाकरवीत वरे पाठवी प्रेम बहुल आदरे॥ ससैन्य यावे त्वरीत नाहि-

येते प्रभावानुनिया जाहला नृपाले सिद्ध जावया ॥ चाल ॥ नव रूपकवदे पिलयास हालजो-
डुनी ॥ मम धर्म तुम्हा गृहि ठेवुन जावे रणी ॥ मी क्षात्रेय असता राहु रणा सोडुनी ॥ उचित न से
मज तुम्हा पाठवुन घरांत बसण्य प्रली ॥ कराया ॥ ४५ ॥ ऐकुन रूपक वचनाला हर्ष मनी
प्राप्त ला वदलसे दैववान मी भला ॥ दे आज्ञा जाया कुमराला सैन्य सहित सत्वरी मार्गे शुभ श-
कुन होति बहुपरी ॥ चाल ॥ चालता त्वरेने चंदेरीस प्राप्त ला ॥ ठेवोन सैन्य वाने सभास्थाने
पातला ॥ शिशुपाल नृपाला जावुनिया भेटला ॥ सर्व [redacted] मिळोनी रण करण्य स्तव शत्रु
पुरिस प्राप्त ली ॥ कराया ॥ ४६ ॥ घोर करुन संग्राम तयाने शत्रुसमूह मार्दिला चेदीपाली निज
रूपकबाळ प्रा[…]नि चेदिपति निजमनांत हर्षुनी जोडिला मैत्रि भाव त्याहयवली
नगरा प्राप्त ला ॥ ~~रूपक बळाले बघुन हर्षला चेदिपती निजमनी वदे हा मित्र असे बोधुनी~~ ॥
रूपकां बहुपरी
॥ चाल ॥ ठेविले [redacted] आदरे रूपकास मानुनी ॥ नगरांत करी उत्सव विजया
करणी ॥ त्या सन्माना प्रित्यर्थ मुदित होवुनी ॥ वचन हारला बंधु तु आतव नृपा शिशु
पाल प्रली ॥ कराया ॥ ४७ ॥ चिंता करिन चलू मानि अपुल्या मात पित्या वाचुनी सोयरीक
पवन से मेदिनी ॥ करिन उपाया हरि संगत वलग्न लावण्य प्रलीवचन मम मानि सत्य
शुभमती ॥ चाल ॥ ऐकुनिया वाक्य पितु भगिनीचे त्यापरी ॥ करि गमन नेघुनी नारद हे-

धुनिउरी ॥ कैलासगीरीवर जाउनिया सत्वरी ॥ चित्र लिहुन रुक्मिणीचें अनुपम जाइ
द्वारके प्रती ॥ कराया ॥ ४८ ॥ सभास्थानें जव जाला नारद बघत दुरुन त्या हरी उठोनी उभा
राहि सत्वरी ॥ देउन कासन बसावया स्व विनावी नारदा प्रती निष्ठला नमस्कारि बहु प्रिती
॥ चाल ॥ बसुनिय आसनी दुज्य वदा वदलसे ॥ तुम्हि अठेउ च द्विपा माझारि सदा भ्रमतसे ॥
॥ जागिं सांग पाहिले अद्भुत चि नवलसे ॥ विनोद कारक परम अनुपम वस्तु ~~[illegible]~~ बदा मजप्रती ॥
॥ कराया ॥ ४९ ॥ हरिवाक्य ऐकुनिया नारद मुदित चित्त होवुनी दाखवी । चित्र पटा उघडुनी ॥
बघता चित्र पटाते श्रीहरि तनु स्वरूप जाहला गमतसे ध्यान सुचक यालि धरला ॥ चाल ॥ होवो-
नि चकित मनि विचार तव करितसे ॥ ही नाग सुता वा सुरयुवती गमतसे ॥ हि प्रासन मजला
तरि भुवनी सुखनसे ॥ चित्त चोर मम परम मनोहर ~~[illegible]~~ रम्य सुंदराकृती ॥ कराया ॥ ५० ॥
कृष्णवर्ण नागिणी सम कोमल लांब केस सुबकसे हरिणी सम नेत्र चपल दिसतसे ॥ कामधनु-
ष्या सम द्वय भिवया नासा चाफेकळी वर्ण आरक्त ओष्ट पोवळी ॥ चाल ॥ शशि रेउ कपाळि मिस-
मस्तक सुंदर दिसे ॥ ही दंत पंक्ति दाळींबबीज गमतसे ॥ द्वय नितंब कुंभाकार सुभग
दिसतसे ॥ तप्त हेम जणु वर्ण केसरी कटि सम नाजुक किती ॥ कराया ॥ ५१ ॥

हस्तचरण उपमे कमलासम जंघा कर्दली गमे पाहता चित्र बहुत मन रमे ॥ कोण असे ही
चित्र कोठुनी आणिलेस काढुनी सांगि जे सर्व वृत्त उमजुनी ॥ त्याल ५ बघुनी या चित्र
हे मन मोहित जाहले ॥ ही प्राप्त कराया मम मन तळमळावले ॥ ही मिळेल कोठे वद सर्व
गुज मज ॥ सुता कुणाची ही मोहिनी मज मिळेल केव्हा यती ॥ कराय ॥ ५२५ वदे तदा
श्रीकृष्ण ॥ नारद मानीं प्रसन्न होवुनी नसे ही गांधर्वी स्वर्गीणी ॥ ५ नाग सुता
वा नसुन अप्सरा भूमि गोचरी असे हिच्या वृत्तांत तुम्हा कथतसे ॥ त्याल ॥ कुंडणपुर माहीवर
नगर सुरम्य असे ॥ नृप भीष्मक तेथे राज्य सुखे करितसे ॥ दुष्टास दंडुनी सुजना सुख
वीतसे ॥ श्रीजिन भजनी अहर्निशी रत करि सम्यक्त्वी प्रीती ॥ कराय ॥ ५३५
पट्टराणी श्रीमती जिची सुंदर शुभलक्षणी गोरटवाणे स्वरूपे जणु मोहिनी ॥ सुता लया
ही रुक्मिणी नामे त्याची भाती चे है असे हिच्या सम सुंदर जगी कोणी नसे ॥ चाल ॥ ही नसुन
विवाहित ती हिच्या वडील बंधुने ॥ पित यास नपुसता शिशुपाला कारणे ॥ सन्मान [illegible]रण
सोयरीक बोलणे ॥ आले परी ही मात ठेवली गुप्त तुम्हा हृत मती ॥ कराय ॥ ५ [illegible]
कारण हा बलवान चेदी पति नष्ट आहे जरी वेगा प्राप्त करणे कठिण आहे नवयौवना [illegible]

नारदवचन मुरारी ऐकेन्नहोय निजमनीं वदेल वनारद हरिला गुनी ॥ चाल ॥ त्याजेठदासी-
नला शल्यत्वा धारुनी ॥ डोईस प्राप्त पुजा वेना यास रुक्मिणी ॥ दान मे यास जगतां को-
ये काठे का कुणी ॥ धरी धैर्य कायरत्वा वारुनी वदत मुरारीप्रती ॥ कराया ॥ ५५ ॥ करुन अरण्य-
परिप्रसन्न हरिला गमनें नथुनीं करी पैरी मानेचिंता करि कोहरो ॥ प्राप्त होय कैस्या पारेमज
होश्यान पान त्यजतसे नमंचाके आपाहेल वधेतसे ॥ चाल ॥ सोडुनी कथे ह्या रथेचे कु-
डणपुरी ॥ जावोनि बघूया पाठक गण सत्वरी ॥ पाहुं या रुक्मिणी शोक दुःखा कैसी करी
॥ नच मनरंजन धर्मलाभ पारि प्राप्त होय निश्चिती ॥ कराया ५६ ॥ लग्न तिथि दिनसासि पा-
राहिल्या दिन दोन त्या धा इकडे यामिका कुंडणपुरि उभ्या भली ॥ आत्ति यामिका पिलया
बघुनी रुक्मिणी चिंता करी जातसे निज आत्यांचे घरी ॥ चाल ॥ वदतसे निये ठ
पत्र वृत्त दुःखुनी ॥ जरि विवाहेनच मजहरी इथे येवुनी ॥ तरि वृथा असे मम
जीवंत जागि राहुनी ॥ पत्र वृत्त ऐकुनी या आत्या धैर्य देइ निज प्रती ॥ कराया ५
५७ ॥ कुशल दुना धावारुन सत्वर उभ पत्रा लिहुनिया देतसे गोड गोड वदुनिया ॥ असेसी
मम विश्वास पात्र तूं नाजुक तुज वाचुनी कार्य हे न करी दुसरा कुणी ॥ चाल ॥ येवोनि

दूत प्रभास जाइल घेउनी ॥ चालला बघत शुभ शकुन बहुत निरखुनी ॥ ज्या हृदा ह-
र्ष त्या द्वारावति पाहुनी ॥ रमणिक झाल रवाणि गोपुर बघत्या वाटत अमरावती ॥ करायच
॥ ५८ ॥ करुन बहुत आश्चर्य चालला राज मार्ग पाहुनी पोचला राजद्वारि जावुनी ॥ बघुन द्वारपा-
ळास वदतसे मुरारीस नमुनी सांगि जे मम निरोप जावुनी ॥ चाल ॥ तव द्वारपाळ त्या तु-
म्ही कोण कोठुनी ॥ कोयणे केले सांगा समजावुनी ॥ तव दूत देतसे उत्तर बहुत ओणवुनी ॥ कुंडण
पुरिच्या भिष्मकनृपाने पाठविले मज प्रती ॥ करायच ॥ ५९ ॥ द्वारपाळ जावुन हरि सन्निध नमुन
वृत्त कथतसे दुताचे सर्व जसे च्युतसे ॥ वदे हरी तव घेवुन या त्या सन्मानाने सत्वरी तला-
वी विलंबा याच करी ॥ चाल ॥ घेवोनि दुताने द्वारपाळ आपला ॥ तव मुरारिने त्या बहुपरी स-
न्मानिला ॥ हरिसभा पाहुनी दूत मनी तोषला ॥ नमस्कार करि दूत जोडुनी कर श्रीकृष्णाप्रती
॥ करायच ॥ ६० ॥ दूत करी संकेत हरीने स्थाने कांती चाला सभेला तदा कृष्ण बोलला ॥ आ-
ज असे बरखास्त सभा ही तदा सर्व तेथुनी जातसे आश्चर्य तें होवुनी ॥ चाल ॥ तव
दुता मुरारी पुसे तुम्ही कोठुनी ॥ कायणे केले सांगा समजावुनी ॥ वदतसे दूत श्रीकृष्णा
कर जोडुनी ॥ कुंडण पुर नगरींत राज्य करि भिष्म भूपती ॥ करायच ॥ ६१

प्राणवल्लभा त्या श्रीमती पट्टराणी रुपिणी नसे भुवि उपमेला दुजी कुणी ॥ पुत्र त्याला
इरुजणु जयंतची·
रुप्यकुमर रुक्म नामे याच्यावि असे इंद्रसवे जयंत जणु गमतसे ॥ चाल ॥ लघु कन्या अ-
तिशय रुपवान रुक्मिणी ॥ नवयौवन गुणसंपन्न नभीं चांदणी ॥ जणु नागकुमरि वा
कनकसम अती
भासलसे रोहिणी ॥ सुडौल सुंदर अंगउपांगी वर्ण तप्तकनककसा ॥ करायच ॥ ६२५
घोर करुन संग्राम कुमारें रणीं विजय या कारणें चेदि पाले सन्मानी पाहुणे ॥ सन्माना प्रि-
त्यर्थ रुपके हर्षित होवुनि मनीं भगिनी प्रीत्यर्थ करी बोलणी ॥ चाल ॥ नव पुसत्यापैल-
या सोयरीक करुनिया ॥ येवोन स्वगृहीं वृत्त कथी आलिया ॥ मग सर्व आप्तकारि विचार
स्थिर बसुनिया ॥ योग्य ठरवुनी सोयरीक ही काढि लग्न शुभ तिथीची ॥ करायच ॥ ६३५
माघ शुक्ल अष्टमी विवर्जित दोष तिथी काढुनी करितसे लग्न वस्तु जुळवणी ॥ अक-
स्मात दिनें दुसऱ्या नारद प्राप्त होय येवुनी बसविला भिष्मे कनकासनीं ॥ चाल ॥ गुज
बोलुनि नारद रणवासी जातसे ॥ तव भिष्म भगिनि सन्मानुनि बसवीतसे ॥ गृहिं चतुरलि च्या
सम दुसरी कुणीही नसे ॥ करुनि पाद प्रक्षाळ अर्घ्य दे पुसत क्षेम कुशलती ॥ करायच ॥ ६४५
समिप उभी रुक्मिणिस पाहता नृप भगिनीला पुसे अहो ही कवण कन्यका असे ॥

देउचर नृपभागिनी नारदाभिष्टसुता सांगुनी करविले नमन लटाइषुनी ॥ च्यालाद

अवसिर्व्हे हरिप्रह्रराणि हे असा ॥ जो मार्दि असुरगण बाल्यकालि परियसा ॥ हरिवंश

शिरोमणि तिलक गमे रविजसा ॥ नारद तेथुनि जाता रुक्मिणी कष्टि होतसे अती ॥ कटाव ५

॥ ६६४ ॥ खानपान नच रुचे तियेला शापन नयना प्रतीभासते उष्ण रवीची द्युती ॥ कापुर मोक्ति-

त मलयागिरिचा चंदन लेपन रुचे तुम्हां विण लवनच निजला सुखे ॥ चाल ५ मरुनिया

आहचो स्वास घंड बहु परी ॥ घवोनि जापलव नामाच्या जप करी ॥ जरि सत्वर जावुन पाणि-

ग्रहण न चक्री ॥ शिशुपाल येवुन करिल ग्रा तरि मृत्यु निश्चिती ॥ कटाव ५ ६६५

ऐकून करुन वचनास दुतांच्या हर्षितसे श्रीहरी करितसे दुताप्रश्नास सत्वरी ॥ येवुन तथे कैठे

करावा मुकाम हे सांगणे तियेचे कुठे हाय भेटणे ॥ चाल ५ तव दूत वदतसे पुन्हा हात जोडुनी ॥

सांगतो सर्वही वृत्तान्त ऐकुनी ॥ नगरीचे निकट प्रमद नाम उपवनी ॥ अशोक तरुचे तं-

ळी निराजित काम सुर्ते रउ थगली ॥ कटाव ५ ६६६ ॥ तिथे रुक्मिणी तव अभिलाषे येइल

हे निश्चिती पुजाया कामदेव तीसली ॥ म्हणुन सांगतो सत्य तुम्हाला त्वरित तिथे येवुनी पा-

हणे वाटये रुक्मिणी ॥ चाल ५ जरि तुम्हि नच आल्यु प्राण त्यजिल सुंदरी ॥ करुनि-

या प्रतिज्ञा व्रतस्य उत्तर दृढ धरी ॥ जरि विलंब केल्या पलक्र नुमचे सिरी ॥ स्त्री हत्येची
म्हणुन सांगतो सत्य करिल निजप्रती ॥ कराय ॥ ६८ ॥ ऐसे ऐकुनी वचन दुताचे परितोषक्र
देवुनी बोळवी बहु परि सन्मानुनी ॥ तदा बसुन बलभद्र मुरारी विचार निश्चिल करी जा-
वया शीघ्राचे कुंडणपुरी ॥ चाल ॥ रथी चपल अश्व द्वया शीघ्र गली जुंपुनी ॥ करि बाण
मुशल हल खड्ग चक्र घेवुनी ॥ मग यामिनीस रात्री गमन करीत थुनी ॥ वक्र चढवुन आंगीप्रा-
तःप्राती कुंडणपुरी दुगली ॥ कराय ॥ ६९ ॥ बघुन प्रमद उद्यान उतरली रथानुनी सत्वरी धा-
रुनी धैर्य चित्तीं बहुपरी ॥ निर्भय सिंहासमान बलज्य द्वय बांधव रक्षिती लपुनिया
अध्याय ३रा संपुर्ण — अध्याय ४था
वाट पाहती पाहती ॥ चाल ॥ हो मानठेवुनी इथे पाहु नारदा ॥ तो येके स्थानी स्वस्थ ब-
सेना कदा ॥ जाणून कुठेही उद्धवि नव आपदा ॥ द्वारावतीहुन निघत सत्वर जाइ चंदेरी
प्रती ॥ कराय ॥ ७० ॥ सन्मानी शिशुपाल नारदा बहुतपरी तोषुनी बैसवी कनकासनि पूजुनी
॥ स्वतः बसुनिया आसनि दुसऱ्या गुज वार्ता बोलती पुसे तव नारद नृपती प्रती ॥
॥ चाल ॥ इथे भीन नयरत तव ह्या कारण काय से ॥ तव वदत चेदिपति वृत्त विचार नसे ॥ ठराव-
ल्या रुक्मिणीशी शुभ लग्न ठरविले से ॥ स्नेह वरी परि दावुन नारद चेदि शिशुपाळाप्रती ॥ कराय

॥७१॥ दावितुसी मज जन्मपत्रिका पाहुनि त्या तुज प्रती शुभ आशुभ दर्शविते फल किती प
शिशुपाले देवोनी पत्रिका नारद बघता क्षणी करितसे विचार बहु मनुनी ॥ चाल ॥ पलव
विचारांत त्यास त्या गर्क पाहुन ॥ शिशुपाल पुसे त्या कारणास [illegible] पाहुनी ॥ का
गर्क जाहला शुभ अशुभ जाणला ॥ सांग यतीश्वर विचार कारण सुख दुःखा
दिक किती ॥ कराया ॥७२॥ वदे तदा नारद लव दुःखुनि कष्ट दाहिल व दिसे होइ-
जे सावधान त्वा रितसे ॥ स्वसैन्य जावे कुंडणपुरि त्या शस्त्रास्त्र धारुनी तिथे होईल
कलह सांगुनी ॥ चाल ॥ लव जाइ तेथुनी नारद दुसरी कडे ॥ शिशुपाल टरावे हे विचारां-
ति साकडे ॥ धैर्यास धारुनी वदे काय धाकडे ॥ मज समोर कुणि इतरन जगतीं रणी
रविण्य प्रती ॥ कराया ॥७३॥ सजवुनि सैन्या त्वरे निघाला दळ दळ अंगेल्ला वुनी पा-
चला कुंडणपुरि जावुनी ॥ दे सैन्याच्या पुरिला वेढा राजभवानि जातसे तये ह्याणे न-
वार वर्तले असे ॥ चाल ॥ भवनसे रुक्मिणी बंधु सहित ये हरी ॥ शिशुपाल नृपतिचे सै-
न्ये वेढिली पुरी ॥ लव कष्ट होवुनी विचार करी अंतरीं ॥ प्रमद उपवनी कैसी जाइल होइल
कैसी गती ॥ कराया ॥७४॥ व्यग्रचित्त पाहुन रुक्मिणीला आप्त लव वदतसे मुली तुज
कष्ट काय होतसे ॥ वदे रुक्मिणी निज आतेला शिशुपाले येवुनी वेढिली पुरी सैन्य अशु-

॥ चाल ॥

नी॥ होईल तिथे मम जाणे कैस्यपरी॥ हे संकट गमते मजासि अंतकापरी॥ तव आत्मसखी-
जला धैर्य देई बहुपरी॥ जिन जिन जिन जिन स्मरि निज अंतरि ते वदावे सन्मती॥
॥ कराया ॥ ८५॥ विचार करुनी अंतरि आत्म रुक्मिणिला घेउनी सुवासिनी मेळ्याला ज-
मवुनी॥ गीत गात मार्गानी आई कामदेव पूजण्य प्रमद वन नवरीला दावण्य॥ चाल॥
येवोनि सर्वही कोट द्वारि प्राप्त झाले॥ शिशुपाल सैनिके ह्या बघुनी रोकले॥ जावुनि किंकरे
शिशुपाला बोधिले॥ नगराबाहिर रुक्मिणि जाता रोकियले त्वे तिज प्रती॥ कराया॥
॥ ८६॥ वदे चेदिपाल अजवा तिजला मम निरोप सांगुनी परतवा। वरे तुम्ही जावुनी॥
सैनिक जाता नृप भगिनी त्या मिष्ट वचे वदतसे पु जाया कामसखी जातसे॥ चाल॥ [illegible]
~~वधू आम्ही शिशुपाल इथे येवुनी॥ [illegible] नवस हेतुनी॥ [illegible]~~
~~करि सर्व मेळवुनी~~
~~म्हणुन जात रुक्मिणी॥ नव अजवा [illegible] आम्हास जावुद्या [illegible] ह्मणती॥ कराया॥~~ (पूजुन येवु)
व्हावया प्राप्त हरि शिशुपाल इथे येवुनी॥ गत काळि कामदेवास नवस हेतुनी॥ करि
सर्व मेळवुनी म्हणुन जात रुक्मिणी॥ नव अजवा आम्हास जावुद्या पूजुन
येवु ह्मणती॥ कराया॥ ८७॥ पुन्हा जावुनी वदले किंकर चन्हरि शुभाला

प्रलोभवुनिया हर्षविलसे त्यमली ॥ घे आज्ञा लवानी घत्नांचुयुन सामेप उपवनाप्रती
प्राप्तली मिळुन सर्व द्रुतगती ॥ चाल ॥ लव आत्या सर्व दुज्या स्थानी स्थिरवुनी ॥
वदनसे नवरिला जाई त्वरे येवुनी ॥ [illegible] देवता पुजाया अष्ट द्रव्य घेवुनी ॥ जा-
ई रुक्मिणी त्वरे लेवुनी इष्ट प्राप्त्यर्थ प्रती ॥ करा या ॥ ७८ ॥ उपवनी जावुन अ-
ति औत्सुक्ये धुंड मुरारि प्रती मिरामिरा अष्ट दिशा ही प्रती ॥ कुंजवनी लपल्या श्री-
कृष्णे रुक्मिणीला [illegible] हाका करितसे विचार मानी लवला ॥ स्वाल्प रुक्मिणी परम मनो-
हर नाजुक अंगी असे ॥ ३३ म लक्षण बघता भुवि हि जसम कुणी नसे ॥ मुख पूर्ण चंद्र
सम भिवई बाण गमतसे ॥ रांब केस मृदु चपल हरिणि सम नेत्रद्वय भासती ॥ करा या ॥
॥ ७९ ॥ गुलाब सम द्वय गाल ओष्ट आरक्त दंत पंक्ति ही बीज डाळींब मौक्तिके सही ॥
मधुर कंठ कोकिळा सम स्तन कठोर कुंभा च्यगमे भुज द्वय गोंदित लता जणु रमे ॥
॥ चाल ॥ कटि बघता केसरी पराभूत जाहला ॥ पाहता चरण कमलास कुसुम कु-
ट्पला ॥ तैसे चालता गमत हंस चालला ॥ पुरवे देतसे उच्च स्वराने हाक श्री हरी प्रती ॥
॥ करा या ॥ ८० ॥ हा यदुनायक पुण्योदय मम असेल तरी येवुनी प्रगट व्हा हाक माझि ऐकुनी ॥
ऐकुनिया हाके समुरारी प्रकट होय येवुनी वदनसे अंतरा लतो पुनी ॥ चाल ॥

द्वारकाधीशासी आलो मज पावला ॥ हे प्रसन्नत्वरित ताचे निज दुःखा चारता ॥ लज्जोनि
रुक्मिणी बघत भूस कंपला ॥ नंतर हलधर रथ जुंपुनी वदत मुरारी प्रती ॥ करायप ८१५
स्त्रीस्वभाव लज्जा करण्याचा नूनरविल बांक रीउचलुनी रथीं बसवइ उकरी ॥ बंधुव-
चन ऐकोनि हरीने छल करुन रुक्मिणी बसाविली रथांत आलिंगुनी ॥ चाल प
बलभद्र मुरारी रथांत बसला म्हणी ॥ अति वेगे हाकी अश्व हलीले धुनी ॥ स्थिर
करी बहुत पटमैदाना धाहुनी ॥ शंख वाजवी हरी शत्रु युक्त युद्ध कराया प्रती
॥ कराया ॥ ८२ पद २ हाक मिळा शिशुपाला रूपकास शत्रूंने सर्वही ममवचना
ऐकणे ॥ द्वारावतीचा कृष्ण भूपमी छल करुन रुक्मिणी हरुनि नेऊ वारनिजये-
वुनी ॥ चाल ॥ जरि शत्रु असे तरि शस्त्रास्त्र येवुनी ॥ सोडवा रुक्मिणी पराक्रमे युद्धुनी ॥
नच पकुन जाऊ मी रण केल्या येधुनी ॥ यापरि वदुनी बंधु दयमैवे शस्त्रास्त्रा धारिती ॥ क-
राया ॥ ८३ ॥ ऐकुनिया रुक्मिणि हरणाची वार्ता बहु दुःखुनी चेदिपती विचारी क-
रि निजमनीं ॥ शस्त्रसहित सैन्यास घेवुनी अडवाया हरि हलधरा बळवें वे-
न्यारणीं रण करा ॥ चाल ॥ रूपक घेवुनी सैन्य करी बहु त्वरा ॥ वदत से चार

कृष्णास जाउनी धरा ॥ लढुनिया शूर ते बांधुनिया वध करा ॥ रणसा-
रा करित धावला सरसावुनी दण्य पत्नी ॥ करा या ॥ ८४ ॥ अन्यांच्यु-
हिनाइनाटचा चित्कार गजांच्या गुणे भाट यशाकल्लकाव्य नचडुले ॥ गडगडाट रथ वारण
सनन सूं पायदळ झालि हरी अडविली बघुन सैन्य सत्वरी ॥ चाल ॥ जव आमेन सैनिकास-
नि रुक्मिणि बघतसे ॥ करि विचार अंतरिं होइल आता कसे ॥ मम कारण ह्यांना मृत्यु रव-
चिल गमतसे ॥ कुठे रूप नव यौवन द्वय हे सैन्या दिसत हे किती ॥ करा या ॥ ८५ ॥ दुःखां
कुल सति धाहावि अश्रु द्वय नेत्री पाहुनी वदतसे हली हरी लागुनी ॥ समजावी रहित
सैन्य पाहता रडुनी दुःख करी देवुनी धैर्य शोक दुर करी ॥ चाल ॥ विश्वास उपजवी नि-
ज शौर्या सांगुनी ॥ तव वदे हरी निज प्राणप्रिये रुक्मिणी ॥ मी हणाथोल हे सुभट सैन्य
जिंकुनी ॥ मारुनि वापकवानी येतो वचन मानि निश्चिती ॥ करा या ॥ ८६ ॥ परि निचवा-
टे सत्य तिये ला वचन हरीचे असें म्हणुनिया पुन्हा शोक करितसे ॥ दुःखान्वित बघु-
निया पुन्हा निज वदत भाग्य शालिनी न करिल शोकाला घरी मनी ॥ चाल ॥ मम शाकी

तुजला अचाट किति दावतो ॥ घेवोनि हिरा करि चुर्ण करुनि टाकिले ॥ तिजलक हालाव-
र स्वास्तिक मग रोखिलो ॥ येक्या बाणे साल वृक्ष ताडांचे हरि पाडिती ॥ कटाव ॥ ८७ ॥ या-
परि रुक्मिणी कृष्ण हास्ये अद्भुत पाहता क्षणीं रडतसे पुन्हा कष्टि होवुनी ॥ तदा विचारी
मुरारि तिजला हे शुभांगनांचि मुखी होसि तु सांग करण्याने सुखी ॥ चाल ॥ रुक्मिणी मु-
रारिस वदे हात जोडुनी ॥ बहुविनये नेत्री अश्रुधार आणुनी ॥ मम प्रार्थनवरी वदत ल-
क्ष देवुनी ॥ पित्या बंधुला जीवदान द्या आश्वासन यदुपती ॥ कटाव ॥ ८८ ॥ तदा वदे
तिज कृष्ण त्यासुन ~~इभुराग~~ रुक्मिणी वाचाविन नव आत्मज मी रणीं ॥ अभयसुच-
ऐकुनी हरिवचना प्रसन्न ता पावली हरि कडे पाहुनि मग हास्यली ॥ चाल ॥ संग्रामि वि-
जइहा आसीर्वच देतसे ॥ हा कृष्ण तदा रणी रंग करण्या जातसे ॥ वंधुनिया
चेदिपति हरखे कृष्णा वदतसे ॥ रागेउनिया शिशुपाल पाहतो सैन्याचे बळ किती प-
कटाव ॥ ८९ ॥ शिशुपालाच सबे करावे नृजावानी रणा धावला धरुन मुद्गल हलक-
णा ॥ रुक्मिणीस रथीं बसवुन माधव बाण करी घेवुनी जाइ शिशुपालावर त्वे-
उनी ॥ चाल ॥ शिशुपाल हे क्रोधुनि बाण करी घेतला ॥ धनुवरुन सोडला

सनन करित चालला ॥ हरिबधताक्षणिं त्यामध्ये लारिलोटला ॥ नव अज-
रुम शस्त्रा घे निज करि ऐनन्या कृष्णा प्रती ॥ करा ॥ १० ॥ दुसरी कडे बल-
राम क्रोधुनी युध्द करितसे कसे काय जेथुइनल जीवगणतसे ॥ अम्बहस्ती क्रिलिम-
रुन धडे राणिं गिणती ची कल्पना न करवे युध्द पाहिल्या विना ॥ चाल ॥ किति अंतसमय
जाणोनि हाय मुखें करी ॥ किति कते ध्यावुनी रजे नाजेन नामा स्मरी ॥ किति त्याइ पाहू-
नारण पळती दुरवरी ॥ अंतीयुनाकीत्तीयन्व अशुद्धनमरामजनापदी ॥ करा ॥
॥ ११ ॥ द्वयबंधु करि युध्द भयंकर देव नभीं पाहुनी करिती आश्चर्य बलानिरखु-
नी ॥ नसे कुणा सामर्थ्य इतकोसी येवुन युद्धा वया पळतसे प्राण वाचवावया ॥ चाल ॥
मारून सर्व सैन्य सहरी नउकरी ॥ शिशुपाल नृपाचे शस्त्र मारिला सिरी ॥ पळतसे
चेदि पाले येवुनेया तिरमिरी ॥ मारिलयाचे सर्व हि सैन्य दावुनेया ज्ञानेनी ॥ करा-
या ॥ १२ ॥ रुप्यकुमर घेवुनेया शस्त्रा हाले समोर येवुनी परस्पर बाण सोडि क्रोधुनी ॥
बहुत काळ हे युध्द चालता आवरि न चकृष्णि कावा करितसे विचार रूपक मना ॥ चाल ॥ घेवोन
लिहून बाणासिसोडि हालि परी ॥ न च बाध्या हालिसी रुक्वहि अचिरसे परी ॥ उडनिया बहुत स्फुलींग

अग्निचें दुरी ॥ क्रोधयुक्त होवोनी हलधर हलास करि धारिली ॥ कराया ॥ ९३ ॥ उभा राहे वद
नसे रूपक ॥ गरुड जसा काननीं धावला अहि समूह पाहुनी ॥ त्यापरि हलिने सैन्य जर्जर करून
नागपाशिं रूपका बांधला घट्ट बहुलसा निका ॥ चाल ॥ उचलोनि आणला रुक्मिणीस सोपला ॥
॥ शिशुपाल त्यारुनी मुच्छेला धावला ॥ घेवोनि शस्त्र हरी युद्ध करूं लागला ॥ द्वय ही अतिब-
अस्त्रास्त्रा चालिली
ळवान परस्पर ~~केली~~ शस्त्र चालिली ॥ कराया ॥ ९४ ॥ अमोघ सोडुन शस्त्र हरीनें शि-
शुपाळाचे वरी पाडला मारुन मेदिनी वरी ॥ परत्ता रणीं शिशुपाल ~~होतसे~~ जय
शब्दा अंबरी वर्षवी देव सुमन भूवरी ॥ चाल ॥ यापरी करुन युद्धास शत्रुम-
र्दिले ॥ तव मुरारि हलधर मनामाजि हर्षले ॥ पळत्यास देवुनी अभयदान राहिले ॥
रुक्मिणिच्या ~~[illegible]~~ येसमिप वीर द्वय नवनाच हर्षा मिली ॥ कराया ॥ ९५ ॥
नाम्रि भूत हे त्यानि रुक्मिणी द्वय कर जोडोनि या हरीलव दत्त ये पुधा दया ॥ नागपाशि मम
॥ चाल ॥
बंधु बांधल्या सोडांना सरवरी होतसे बहुत कष्ट त्यापरी ॥ ऐकोनि वियेचे वचन कृष्ण हासला ॥
निज करे रूपका सोडुनि संबोधिला ॥ वदतसे सुचिनें आत असे न भल्या ॥ स्नेह दृष्टि ठेवी आम्हाव-
र घिसरुन वैरा प्रती ॥ कराया ॥ ९६ ॥ भगिनि जसे रुक्मिणि नव म्हणुनी आम्हान्च

विसरिजे येवुनी शरीं अमुच्या स्नेहिजे ॥ ऐकुनिया रूपक कृष्णाचें वचना मनिं टाळला न
अपमाने खवही बोलला ॥ चाल ॥ बळदेव कृष्ण तव अन्य रथीं जुंपुनी ॥ त्याकाळें शी-
घ्रगती रुक्मिणीस बसवुनी ॥ वनशोभा नदतट उंच सरवळ निरखुनी ॥ हास्यविनो-
दा करुनि परस्पर गिरि रैवत ते पोचती ॥ करामा ॥ ९७ ॥ नंदनवनसम शोभनीक गिरि-
राज पाहता तरी उतरती रथांतून सडकरी ॥ मानि स्वतः कृतकृत्य प्राप्तुनी रुक्मिणी लाभले क-
से निर्धना प्राप्त होय धन तसे ॥ चाल ॥ करि पाणिग्रहणविधि शुभ मुहूर्त बघुनिया ॥
ह्या कार्यें सर्वहि प्रसन्न होवोनिया ॥ करिती क्रीडा सर्वही वनश्रीस बघुनिया ॥ प्रेमपुरःसर
वनि रमतांना आनंद रनच मिती ॥ करामा ॥ ९८ ॥ तिनुकच्या माजी कोणिक पुरुषे द्वार-
केंत जावुनी कथियले सर्व वृत्त हर्षुनी ॥ नगरवासि जन गुढ्या तोरणे दिपमाळादिक [illegible]
घरी लावुनी बहुत सुशोभित करी ॥ चाल ॥ मार्गात चंदनी सडा घातल्यावरी ॥ गजमोतिपुर-
विं चौक्यास रांगोळ्या करी ॥ जन उत्सव करिती आनंदाने बहुपरी ॥ टाळ तत्याम मृदं-
गव बळा तंतुवाद्य वाजती ॥ करामा ॥ ९९ ॥ पुरवासी जन येवुनि रैवतेश्वर हलिकृष्णा
भेटले प्रेम वराहरिने सन्मानिले ॥ वाहनांत निज निज बसुनीया पुरीत प्रवेशावया

चालले बहुपरी तोषोनिया ॥ त्याकाळ सर्वाघि भरजरीनिशान फडकत असे ॥ त्यानंतर बहुपरी वाद्य नाद होतसे ॥ युश गाती भाट जणु अभ्र गडड करितसे ॥ हलधर हरी घेवोनी रुक्मिणीस रथामाजि बैसती ॥ कटाव ॥ १०० ॥ जनसमुद्र रत्नाकर हरी समप्रशान्त श्रीगमतेस चालतां मार्गे वाट ना दिसे ॥ स्त्रिया पुरीतिल येति बघावया नववधुवर जाणुनी आमिल औत्सुक्य जयांचे मनी ॥ चाल ॥ कुणी डोरले कुणी दागिन्या कटीस बांधिती ॥ कटिसूत्र जाणुनी हार गळ्या घालिती ॥ कंकवा नेत्रि काजळ समजुन लाविली ॥ मा ॥ चे काजळ भालावुन वदली उंच हासिगौरी ॥ कटाव ॥ १०१ ॥ कोण्णी कंचुकी अंगी घालतां उड्ड बुद्धि विसरली मोकळे तसेच धावली ॥ कुणि बालका दुग्ध पाजता स्तन उघडे ठेवुनी पालकी रस्त्यावर येवुनी ॥ चाल ॥ निज पतिला वाटल असता येसोजना ॥ बालक दुसऱ्यांचे पडलां ना पाहिना ॥ पाचारि पती गृहि स्नानाया जाइना ॥ गर्दीत घुसतां पदर पडे तरि नच तिकडे पाहली ॥ कटाव ॥ १०२ ॥ खलबघतालक नांचे कौतुक बहुतपरी हांसुनी पाहती लाज इारमा विसरुनी पुण्या गळ्यांतिल माळा तुटतां मोति विखुरले परी न बघती तयाकडे लवमरी ॥ चाल ॥ कुणि वदाति दिसतं हा जोडा उत्तम कसा ॥ स्वर्गस्थ इंद्र इंद्र

यणि दिसली नसा ॥ की कर्मदेव रति शोभन माहिचर जसा ॥ पुण्याविण न च योग जुळे हा पापि दुःख भोगिली ॥ कराया ॥ १०३ ॥ वदलकुणी गत भावे अति दुर्धर तप आचल्या विना मि-ळनको नारायण पति कुणा ॥ द्यन शील जप तप व्रत संयम दान धर्म शोधल्या पुण्य न च पापाते [illegible] ठल्या ॥ चाल ॥ हा लोभ भयंकर दुःखसागरि नेतसे ॥ जगी मोह पाश सम वैरि कोणि दिहीनसे ॥ कामाने रौरव नर्क प्राप्त होतसे ॥ धर्माचरल्या [illegible] नन सौख्य जीवास [illegible]-स्रवर्णिली ॥ कराया ॥ १०४ ॥ यापरि भवुनी वच्च जनतेच्चें [illegible] मुरदिला च्चेच होवु-नी उत्तरती स्व गृहास जावुनी ॥ मिळुन सुवासिनि मंगल गात उजळुन पंचारती वधुवरा हर्षुनि ओवाळिली ॥ चाल ॥ रवण साल महोन्नत गृह निज उतरावया ॥ दे दास दासि धन्यादि गृहा भरुनिय्या ॥ बहु वस्त्र अभूषण अमित साठवावया ॥ भामेच्चें गृह वर्जुन सु-खवी सतत रुक्मिणी प्रती ॥ कराया ॥ १०५ ॥

खान पान शयनादिक आसन सर्वहि रुक्मिणि घरी नित्य शा ॥ निमग्न होवुनि करी ॥ कृष्ण वियोगे भामा धाडि एक सुरत असे अंतरी परी अभिमाने दुःख न करी ॥ चाल ॥ सुखसागरी संतत [illegible] हर्ष मानुनी ॥ भामस अहर्निश [illegible] ॥

[illegible] ।

नारायण
अपमानाची दे आठवण ~~[illegible]~~ निजप्रती ॥ करायां ॥ १०६५
निशीदिनि स्वप्नीं जागृति कृष्णा ॥ रुक्मिणीचा दिसलसे अन्य ललनांचे
स्मरण हि नसे ॥ ~~ऐसे~~ [illegible] हरि संग रुक्मिणी ~~[illegible]~~ अनुभवीं अगांतुक
सवतीला आठवी ॥ चाल ॥ हे नाथ सबल मज भामा नांमे असो ॥ निज गृही तुम्ही
मज कधी न च जाता दिसे ॥ मज शंका येई म्हणुन तुम्हा पुसलसे ॥ भवते अति-
शय सुंदर म्हणुनी ~~[illegible]~~ ती ॥ करायां ॥ १०७५
~~[illegible]~~ ॥
मजहुन न च कोणि सुंदर भुवि हा गर्व तिच्या मनिं असे ॥ म्हणुनी निजवर मम प्रेमा हि
नसे ॥ चाल ॥ लाभ का अभूषण नाकीं जड घालुनी ॥ त्या ओझे जाई नाक जरी
भंगुनी ॥ मग लाभ अलाभा पाहीन च कां कुणी ॥ ऐकुन पतिचें वचन रुक्मि-
णी पुन्हा वदे हरि प्रती ॥ करायां ॥ १०८५ ॥ प्राप्त वस्तुला सोडिन कोणी अंग दुभंगे
तरी सुवर्ण फेकि न कुणी भूवरी ॥ नीति युक्त वचनास तियेच्या ऐकुनि हरी तुष्ट-
के मंचकावर जाउन बैसले ॥ चाल ॥ तबकांत रुक्मिणी कात चुना घेउनी ॥ पानां-

सुपारी लवंगादि घालुनी ॥ बहु सुगंधि द्रव्य त्यावरी लावुनी ॥ पत्रि जायफळ
सोफ इलायची खावुनिया स्वादिली ॥ करा या ॥ १०९ ॥ रस स्वादुनी थुंके रुक्मि-
णी उगाळ बघला क्षणी उचलि हरि तिची दृष्टि चुकवुनी ॥ इत्यपदरी धरुं बांधला ^ २
क्षणैक बसल्यावरी जातसे सत्वभामे घरी ॥ चाल ॥ पाहता दुरुन श्रीकृष्ण इथे येतसे ॥
वदे सवत नाथ का मार्ग विसला असे ॥ हे गृह न च तुमचे वा रुक्मिणीचे नसे ॥ कृष्ण
वदे निज प्राणप्रिये मम रुसाल गमन का अती ॥ करा या ॥ ११० ॥ मम इच्छा न वरहिये-
ण्याची येइ इथे म्हणुनिया न इरकल भुक्ता हे जाणोनि या ॥ न च शोभा आता जाण्या-
ची दुसारे कडे प्राप्त पत्न म्हणुनिया इथेच राही आता ॥ चाल ॥ या परी करता सम व-
चना रुतवुनी ॥ वा प्रसन्न करि तिजा मिष्ट बोल बोलुनी ॥ कुरवाळ मुखाते निज क-
रासी फिरवुनी ॥ सुखवुनी ऐश्या परीनियें हरि मंचकी बैसती ॥ करा या ॥ १११ ॥
पुन्हा वदे हे मृगलोचनी मज निद्रा बहु येतसे निजावे इथेच मज गमतसे ॥ ही कवदे
भामा श्रीहरिला नुतन पतिने रुक्मिणीप्रथक न तिज सर्व भोग भोगुनी ॥ चाल ॥ सो
भोग भोगल्या श्रोपुन दोनी इथे घरी ॥ तिज प्रसन्न करे ॥ सुखवन तुम्हा क्ष-
णभरी ॥ कृरा आले तव सर्वांग नाथ कोठे तरी ॥ धकत्या यावे प्राणनाथ
मम गृही आपायाप्रती ॥ करा या ॥ ११२ ॥

तव संगे मी भोग अनुपम बहुत परी भोगिले म्हणोनी हेत इच्छा जाहली ॥ ऐसे वदुनी-
गुजदृय श्रीहरि निजल मंचकावरी नसे ज्या ओपकपट अंतरीं ॥ चाल ॥ तव
भामा येवुन हरि सन्निध बैसली ॥ ये सुगंध घमघम जाणुनिया हर्षली ॥ ही
कवण श्रमोदिल वस्तु हुडकु लागली ॥ पालिरोल त्याची गाठ सोडला नच आश्चर्य
मिती ॥ कराया ॥ ११३ ॥ करि विचार पालव रुनी काक न सेच अंतरी असे परी हे मज
का कळत नसे ॥ सुगंधी कोलि हे द्रव्य मधुप गुंजारव करि मोहुनी ॥ वेळा नच मजला
सोडुनी ॥ चाल ॥ रहा नेइ घावया सवत रुक्मिणी घरी ॥ या परी करितसे विचार निज
अंतरी ॥ निद्रित जाहले गके समजुनी हरी ॥ उच्छिष्ट बाकस रुक्मिणि मुखिचा घेवुनि-
या बहु प्रिती ॥ कराया ॥ ११४ ॥ जाणुनि सौभाग्य चूर्ण ह्या शेकवरी घासता सुटतसे
सुगंध दशदिगता ॥ लेप करी अपुल्या सर्वांगी पालवङाण्या कारणी नमाय हर्ष जिये-
च्या मनी ॥ चाल ॥ तव मंचकावरी हरि उठोनि बसतसे ॥ भामेस उच्छिष्ट लेप करी बघ-
तसे ॥ हे कृत्य अमंगळ जाणुनिया हसतसे ॥ हे मुर्ख तू गुणी युक का कार्य करीसी हे अ-
ती ॥ कराया ॥ ११५ ॥ तू पाव न्हड रुक्मिणी मुखिच्या उच्छिष्ट इच्छा वाबु का स्परशुनी

सर्वांगीलोपेला ॥ पुन्हा वदे ममाविझालने मे पट्टराणी तूं असे वगर्य कालोकनिंद्यकारी-
तसे ॥ चाल ॥ घपरी [illegible] कृष्ण तिज हंसत असे बहुपरी ॥ त्यायोगे भामा मनांत
लज्जा धरी ॥ परि आविर्भाव न च क्रोध दावि लवकरी ॥ लपवाया निज मूल हास्युनी
वदत मुरारी प्रती ॥ कराया ॥ १९६ ॥ मुखकिंत कां वृथा हासता मगिधीत्कधुरुक्मिणीहे
नकाकलतुम्हा लागुनी ॥ तिच्य मुखांतिल उच्चिष्ट घासुन अंगी लोपित असे परी मज
सुखकारक गमतसे ॥ चाल ॥ तव कृष्ण तिज बहुतपरी हास्युनी ॥ मोरने त्य असा वदे
तांबुल उच्चिष्ट आणुनी ॥ देईनारने त्य दृष्ट करी घासुनी ॥ ठोक्र वदे भामा त्या आणु-
न वदत मुरारीप्रती ॥ कराया ॥ १९७ ॥ सवत मुखीं उत्पत्ति जयाची पति झालीवांधन्य
होतकां गुणानिमप्त लेपट्य ॥ हसता का आश्चर्य कोणते घ्या तुम्हा दिसतसे कवना
नवल मजसि कायसे ॥ चाल ॥ आलों न हास्य करी वदे तिला श्रीहरी ॥ धारोनि मौन बसतसे
मंचकावरी ॥ त्यासमिप बैसली भामा येवुन त्वरी ॥ वदे नाथ रुक्मिणीची घ्या पथ भेट च्छा
मज प्रती ॥ कराया ॥ १९८ ॥ नव मानिनी ही इच्छा पुरावि न विश्वद्युत सुंदरी सांग आणि क
नावि लंबा करी ॥ ऐसे वदुनी त्या धरित नि धाले माधव मग तेथुनी पातले वसत जेथे रुक्मि-
णी ॥ चाल ॥ पाहता पतीला नमन रुक्मिणी करी ॥ करधरुन तियेचा बसावि मंचकी

हरि॥ वदतसे तियेला वस्त्राभूषण करी॥ रुद्रायणी समनटुन सजुन लूच्चाल उपसना प्रती॥
॥कराया॥ ११९ सांगिनमीनुज जसे करायानसे चपकरी सत्वरी नलावी चिळंबा सपद्मभरी॥
॥चाल॥
शिरोधार्य मज तुमची आज्ञा असें वचन बोलुनी नेसली रुम्र जरी पैठणी॥ अंगांत बुट्यांची चोळि
गच्चभरजरी॥ शृंगार करी आभूषणादि बहुपरी॥ उटुतसेंदुरा कुंकुम मस्तकावरी॥ नेत्रिं
काजळ लाउन हासत चलावंदे मम पत्नी॥ कराया॥ १२०॥ नेउनि तियेला कृष्ण उपवनीं वृक्ष
वेलि फळफुलें जलाशय निर्झरणें दाविले॥ पुष्पावरती भृंगपंक्ति करि गुंजारव पाहतां होय तोर-
णा भास सर्वथा॥ चाल॥ मंदस्या वायुने वृक्ष अग्र हलतसे॥ जणु बघुन सलीला गमत नृत्य करि-
तसे॥ अनुगम बोलतो पक्षि गान [illegible] करतसे॥ मयुर नृत्य कोयल करि कुहुकुहु टिंटि-
टिटवी बोलती॥ कराया॥ १२१॥ आगमना जाणुन रुक्मिणीचे सर्व वृक्ष हर्षनी म्हणुनि जणु
स्वस्थ चित्त बैसती॥ पुढें चालता घेरि हरि अनूपम रत्न रंगी अउविले पाहुनी मन सतिचे मो-
हिले॥ चाल॥ जल अथाह जलचर जलामाजि बहु असे॥ बहु हंस हंसिनी करुन क्रिडा र-
मतसे॥ चक्रवाक जोडा सुंदर कीती दिसतसे॥ वृक्ष पंक्ति धनदार पाहतां नंदनवन
भासली॥ कराया॥ १२२॥ स्फटिक शिळा त्यास्थळी पाहुनी सति पर्यंकासनी मुरवा-

वर सव्यकरा ठेवुनी ॥ कनेरझारवादेउवाम करि मधुप पंक्ति उडविण्या न बोली

वदे स्वब्द राहण्या ॥ चाल ॥ करि हलन चलनन्च अकंप होउ यापरी ॥ सांगोनि

जातसे मुरारि तेथुन त्वरी ॥ गृहि सति भामा च्य हर्षुनिया अंतरी ॥ भेट घ्यावया

कां रुक्मिणिची वाट तसे पुजप्रती ॥ कराया ॥ १२३ ॥ वदे अशापरि कृष्ण तिला तव

भामा हर्षुनि मनी दावये स्वरित वदे रुक्मिणी ॥ तद्दा वदो निज त्वरा करुन उपवनीं आणता

गृहि जावुन रुक्मिणी ॥ चाल ॥ सांगुनिया सत्वर जाय उपवनाप्रती ॥ बसतसे तपोनी कुंज

वनीं श्रीपती ॥ परि जाता भामा वस्त्र आभूषण गती ॥ मत्त गजा सम उपवनि जाई सव-

स्वत बघया प्रती ॥ कराया ॥ १२४ ॥ प्रवेशता उपवनांत भामा शिळेवरी बैसल्या रुक्मि-

णिस नवल करी पाहि त्या ॥ नाना परिचे कल्प विकल्पा निज मनांत करितसे वदे ही

वनदेवी गमतसे ॥ चाल ॥ वा कुणा सिद्ध पुरुषाची दुहिता असे ॥ किन्नरी अप्सरा

शचि पत्नी गमतसे ॥ वा नागकुमारी रति रोहिणि दिसतसे ॥ लक्ष्मि असे वा सरस्व-

ती गमत शोभत नेत्र अती ॥ कराया ॥ १२५ ॥ पुर्व शुभोदय गमे मला ही वनदेवी प्रगटली

दावया भेट इथे प्राप्त की ॥ पुर्व पुण्य ज्या प्रगट जयाला देव भेट देतसे अघोदय प्राप्त न कोणी

त्या पुसे ॥ चाल ॥ जरि भाव भक्तिने आराधन हि जकरी ॥ तरि प्राप्त परइष्ट वर होते-

ळ मज सुखकरी॥ वश करीन मुरारिस नित्य दासज्य परी॥ मम आज्ञेबाहिर नच
जालेल मम सौख्या नच मिती॥ कराया॥ १२६॥ विचारून ह्य परिभामेने विहिरीवर जावु-
नी सोडव्य वस्त्र नग्न होवुनी॥ करुन स्नान बहु कमळ आणि देवीस अर्चाण्य प्रती करितसे अर्चन
बहु सन्मती॥ चाल॥ करुनिया नमन देवीस भक्ति आदरे॥ राहोनि उभी वचनास वदे प्रियक-
रे॥ जे भक्ति करितेल वत यांस कटाहरे॥ तव दर्शन नच निश फल म्हणुनी वर मागत तुज प्रती॥
कराया॥ १२७॥ प्रसन्न हो मज करुन कृपा मम मक्क होय श्री हरी किंकरा सम आज्ञा अवधरी॥
होवुनिया आसक मजवरी कृष्ण रुक्मिणी वरी होवुनी प्रेम करी मजवरी॥ चाल॥ पुर्णवी मनोरथ देवि
देवुनी वरा॥ अवधीत रुक्मिणी येण्याचे करि त्वरा॥ मी भाव भक्तिने शरण सुखवी मज करा॥ नाकटा-
चल्या बैल जसा ये तै मम मागे पती॥ कराया॥ १२८॥ विनवुन ऐसे नमन करितसे पुनः पुनाः देविला
वदतसे आसि र्वाचदे मला॥ लता कुंजे बैसल्य हरीने ऐकिला सर्व पाहिली सत्य भामेचीजी जाहली॥
॥ चाल॥ निघुनिया लेपुनी पोट धरुन हंसतसे॥ बहु टाळ्य पिटुनी मर्म वचन वदतसे॥ मम प्रियेरे-
किजे वचर्दैलकर कायेतसे॥ करी पूजन रुक्मिणिचे नित प्रती नमुनी चरणा प्रती॥ कराया॥ १२९
॥ हरिवचना जव उमजपडे मनि भामेला ऐकुनी वदतसे गमत हीच रुक्मिणी॥ फसले हीज-

ळा देवि समजुनी नमस्कार करुनेया म्हणोनी क्रोशीत होवोनिया ।। चाल ।। मनिं क्रोध दाबु-
नी चतुरा करलसे ।। चरि प्रसन्नता दावोनि मुख वदलसे ।। तुम्हि शिरोमणी मुखं तुम्हला गमलसे ।।
बाल्य काळिचे आजवरि भासल गोपालाचे मजप्रती ।। कराया ।। १३० ।। अज्ञानासम निंद्यकार्य हे
मुखहि कधि नच करी विधीची भूल झालि सरवरी ।। असे म्हिरवंडी जगत् श्रेष्ठ परि अकुळ ठवहीनसेग-
मे मज पुढती होइल कसे ।। चाल ।। क्षमा जितुम्हाला नवल काय वाटले ।। म्हणुनिया खदखदा पोट धरुन हा-
सले ।। सवतीस भगिणे जाणून नमस्कारिले ।। ह्यांत तुम्हा दिसतसे काय अपराध अहो मम पती ।।
कराया ।। १३१ ।। इपरि कृष्णे बघुन क्रुद्ध भामेस तदा तेधुनी जातसे गृही मौन धारुनी ।। नंतर रु-
क्मिणि पतिचोर्तने भामा लज्जा जाणुनी करितसे नमस्कार हसुनी ।। चाल ।। नवभामा उठवी रुक्मि-
णीस आदरे ।। दे आलींगन बाहुंत धरुन हृदयं करे ।। वदतसे रतियेळा प्रेम पुरस्सर त्वरे ।। ठीक असे का
स्वास्थ भगिनि तव सांग सांग मज प्रती ।। कराया ।। १३२ ।। साना मजला तुझ्य कृपेने असे सदा सर्व-
दा पाइला तुज रव नी आपदा ।। हे ल गुजकरिता भामा रुक्मिणि बहु प्रेम बेधुनी प्राप्त पती निज गृहा स ये-
वुनी ।। चाल ।। दिनियें यादव सभा स्थानी बैसले ।। बलभद्र मुरारी निज आसनि प्राप्त ले ।। यशा
भाट वर्णयी ललकारुन गर्जले ।। तदा दूत ये दिल्लिपतीचा हरिस भेटण्या प्रती ।। कराया ।। १३३ ।।
नमस्कार श्रीकृष्णा विनये करि बहु परि मोदुनी दाविल्या स्थानें तदा बैसुनी ।। दुर्योधन हस्ताचे
पत्र मंत्र्याला देतसे मंत्री तव वाचुन दाखवितसे ।। चाल ।। ज्या प्रथम सिरा ना नमः सिद्ध

याचुनी ॥ श्रीमंत गुणालंकरण अखंडित गुणी ॥ नृप अग्रेसर पद नारायण त्रिभुवनी ॥ यदुकुळनायक वसुदेवात्मज श्रीवंद्य भूपती ॥ कराया ॥ १३४ ॥ नमस्कार तुम्हास असे मम अति विनये भावे करावा स्वीकार विनवणे ॥ कृपे जिनाच्या इथे कुशल वार्तेचे कुशलही असो प्रजागण सर्व परी सुखि वसो ॥ चाल ॥ यद्यपी तुम्हा पासून दूर राहतो ॥ परि हृदयी अमुच्या प्रेमभाव वासतो ॥ निश्चय तुम्हा हितकर्ता मानतो ॥ म्हणुन तुम्हा करी चरणी प्रार्थना नाथ द्वारकापती ॥ कराया ॥ १३५ ॥ अंगिकारणे विनंति अमुची स्पष्टपणे सांगतो मान्य ची तुम्हा असे मानतो ॥ पद्म राणीला तुमच्या प्रथमाचे पुत्र झालिया जरी सुता मम परिणविन त्या सत्वरी ॥ चाल ॥ झालिया पुत्र राणीस माझिया घरी ॥ तैसेच कन्यका राणीस तुमच्या तरी ॥ तुम्ही आम्ही सोयरे करावी सोयरीक निश्चिती ॥ कराया ॥ १३६ ॥ दिल्लिपतीचे श्रवुनी पत्र नारायण तुष्टले सभेत उद्देशुन बोलले ॥ मान्य असे संबंध मला हा दोष याल मुळे नसे मान्य ता सर्व सभा देतसे ॥ चाल ॥ सन्माने दूताला अमित द्रव्य देवुनी ॥ तैसेच वस्त्र आभूषणादि प्रेमुनी ॥ बहु विनये बोळवि अमित हर्ष दावुनी ॥ मुरारिही तदनंतर अपुल्या दूतास पाचारिती ॥ कराया ॥ १३७ ॥ पाठवावया दिल्लि देतसे पत्र त्याचे करी टाकुनिया पत्रोत्तर ज्यापरी ॥ [redacted]

[illegible]

[redacted] ॥ पत्र घेवुनी दूत रथीं आरूढ जाइल्य वरी पोचला त्वरित हस्तिनापुरी ॥ प्रभु नित्य
दूत जव सभास्थानीं पोचला ॥ [redacted] सिंहासनस्थ नृपतींस नेत्री पाहला ॥ कृष्ण दि-
नयेनम्रतेने मनामाजि हर्षला ॥ दुर्योधन हरि दुतास बघता पोटुनि सन्मानिलो ॥ कराय ५
॥१३८॥ वस्त्राभूषण देवुन षडरस भोजनादि करवुनी बोळवी बहु परि सन्मानुनी ॥ दूत येउन जव
द्वारावतिला मेर घेउ आंइरी हो नि हर्षीत सर्व अंतरी ॥ चाल ॥ ही भामा विण न च ठावुक ज्या माल-
से ॥ श्रीकृष्ण रुक्मिणी सुखाब्धि रूढ वसे ॥ तैस्य परिभामा बहुसुख भोगीतसे ॥ पूर्वपुण्य
ज्य अनुलन खाला अमित भोगप्राप्ती ॥ कराय ॥ १३९ ॥ या परि भव्य जिनेंद्र भक्ति न वच-
नादि धारुनी अहर्निश दश धर्म धरुनी ॥ पुण्य उपार्जन सौख्य प्राप्त ज्य जो भ्रनवन-
चक्री अधगाते मार्गे नीट अवधारी ॥ चाल ॥ कळवुन जिवा आचार्य धर्म शांवितो ॥ भोभ-
व्य अहर्निश धारुनिया सन्मती ॥ करि पुण्य उपार्जन पाप वारण्य प्रती ॥ भुवनत्रयिच्ची
अध्याय ४ था संपूर्ण अध्याय ५ वा
सुखप्राप्तुनी होय अंतिसद्गती ॥ कराय ५१४० ॥ जव भामेच्या रुक्मिणिद्वारे कृष्ण करवीतिने
जाइल्य अपमाना करणे ॥ करि विच्चार रनिल क्रोधे तहेच्छु ने सवतीस दुःखार्णवीं करता पाहिनमी
ह्य भुवी ॥ सुखताधारुनी कुविच्चारा नेत करी ॥ करधि खान पान तिज रुचत नसल्लच मशी ॥ क्रोधे
झोप न यउत नोनि मंचका वरी ॥ चंद्र सुर्वा न चरूचे पुष्पही कंटकसम बोध्वती ॥ कराय ५१४१

येकेदिनेपडुडतामंचकीविचार करितउरीं अचानक सुचत युक्ति गोजिरी॥ दुर्योधन
नृपतिचासोयरिक दुतयेचोनीकरी म्हणुनियां-चींतेला दुरकरी॥ चाल॥ मजप्रथमपुत्र होईल त्यास
गमतसे॥ पश्चात रुक्मिणी प्रसवकरिलचीअसे॥ अनुमान असे मम निश्चित लटकेनसे॥ द्यायु-
कीने ममसवतीला दुःखहोयनीश्चिती॥ करायां॥ १४२॥ पुष्टव्हायया कार्य वृत्ते हाक्तिमुरारिसा-
ध्विनेकशवेनव्हाय्थाधिक उणे॥ यास्तव पाचारोनि दुतीला इतगुजबहु करितसे मनोरति
गुप्तभाव कथतसे॥ चाल॥ वदतसे त्वयेला त्वरित रुक्मिणीघरी॥ जावोनि कुशलतेने ध्यका-
र्यकरी॥ पारितोषिक देइन कार्य जाइल त्यावरी॥ एकुनि गुज दुतीने घुनजातसे रुक्मिणी महाला
प्रती॥ करायां॥ १४३॥ मंदगतीने हृदिं भय धारुन सानि रुक्मिणीचे घरी जाइ दुती धारुन शंका
उरी॥ दुरुन पाहता बहु विनयाने नमस्कार करितसे वसुनियां समिप तिला वदतसे॥ चाल॥ भामे-
ने मजला तुम्हाजवळ धाडिले॥ सांगोनि हितगुज बहु परि समजाविले॥ सांगण्या तुम्हा मम शं-
कित मन जाहले॥ दान दिजे वाचे वचन घालतरि सांगेन मग निश्चिती॥ करायां॥ १४४॥
भीष्मकीयुक दुतीचे वचनाला एकुनियां रुक्मिणी वदायामाक गुन्हा सांगुनी॥ वचन रोकुनी
भिष्मसुतेचे निशंकीत होवुनी वदतसे दुती मनांत हर्षुनी॥ चाल॥ जरि प्रथम तुम्हाला पुत्र

जाहला तरी ॥ दोरें प्रथम चीविवाह त्याचां त्वरी ॥ मम सिरिन्च्य केसा कापुनिया सत्वरी
॥ देउन आणुनाचि कां वित्ता नचवचन सत्या नीश्चित्ती ॥ करा ध्यान १४५ ॥ जरि प्रथम चि
मज शुभ जाहल्य द्यावे तुम्हि कापुनी न करिला चिंतं [illegible] ध्यास आणुनी ॥ लग्न कारणी
पायाखालील चके सदेवुनी न वरिला पराधिन सुन जावुनी ॥ चाल ॥ वचन ऐकुनि रुक्मिणि स-
वत दुति सवदलसे ॥ मम वडिल बहिणिची आज्ञा मज मान्य से ॥ हे वचन ऐकता दुति नमु-
नी जातसे ॥ भामेला सांगत हकीकत सांगतसे बहु प्रिती ॥ करा ध्यान १४६ ॥ नंतर भामा
रुक्मिणि स्वमनी अभिमाना धारुनी स्वदासि सवदाति बहुत बोधुनी ॥ राज सभे पाठवी
तयांना पण सांगण्यास ती मुरारी हली साक्षण्यप्रती ॥ चाल ॥ प्राप्तोनि दासि दूयन म-
न त्यांना चरी ॥ सांगती पणाला हर्षुनिय्य अंतरी ॥ ऐकोनि सभाजन नवल सर्वही क-
री ॥ हलधर मधुसूदन ऐकुन पण आश्चर्य प्रावतो ॥ करा ध्यान १४७ ॥ ये केदिने
रुक्मिणि आनंदे कोमल शय्ये वरी झोपली आठवोनी मी हरी ॥ निद्रे पाहे स्वप्नी मी
पाहि स्वप्न शुभ
शुभ स्वप्न पाहिले जागृत झाल्य वरी नमाये हर्ष रजिन्च्य अंतरी ॥ चाल ॥ जो प्रथम
स्वप्नि नभि विमानां त बसुनिय्य ॥ भ्रमतसे स्वरुपे हर्षित होवोनिय्य ॥ मृगराज
ऐरावत स्वप्नि दुज्य बघुनिय्य ॥ निसग्य स्वप्नी तमा नाशुनी रवि उदय्य ये क्षिती

॥ करा ध्यान १४८ ॥